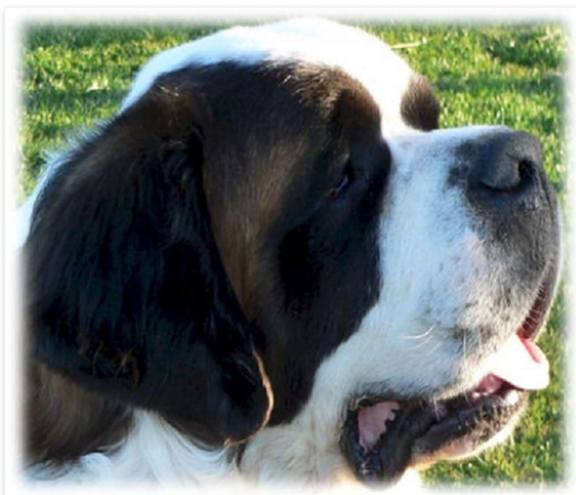

Hvalpens/hundens udvikling

Jeg vil her komme med nogle synspunkter om hundens Psykiske og fysiske udvikling.

Lad os starte helt fra begyndelsen, ja, så er psyken noget opdrætterne bør tænke på inden de får deres tæver parret. For en del vil allerede ligge i den genetiske arvemasse. (allerede her kan det altså gå galt). Miljøet spiller også en stor rolle. Det gælder under hele hundens opvækst og udvikling. Helt fra den dag den bliver født, ja, - måske endda før, og til den er helt færdigudviklet fysisk og psykisk.

Man skal hele tiden gøre sig klart, at arv og miljø har et samspil. Det gælder både for det gode og det dårlige. - De allerfleste hunde er fysisk færdig-udviklet, noget før de er psykisk udviklet.

Alle hunderacer, uanset om det er små hunde eller store hunde som vores Sankt Bernhards hunde, skal igennem de samme udviklingsstadier. Fra fosterstadiet til nyfødt hvalp, ung hund, voksen hund og gammel hund. Jeg tror at miljøpåvirkningen allerede begynder i det øjeblik undfangelsen sker, og dermed tror jeg at fostrene bliver påvirket af miljøet gennem deres moder. Det vil sige miljøpåvirkningen er begyndt længe inden hvalpene er født. Alle hvalpe udvikler sig ikke ens og ikke med samme hastighed.

Som opdrætter og hundeejer er det vigtigt, at man har indsigt i kundens udviklingsstadier. "Det gælder både fysisk og psykisk". Har man denne indsigt, kan man hjælpe hvalpen til at få den bedst mulige start i tilværelsen, man får også meget mere fornøjelse af hunden i de forskellige stadier af hundens liv. Ved man, hvad man skal fokusere på og gør det i et tempo der passer hundens udviklingstrin uden at stresser den unødigt, vil det være til gavn og glæde for opdrætteren, hvalpekøber/hunde ejeren og ikke mindst hunden.

En hvalps første leve uger er meget vigtige, for dens senere udvikling og liv.

Avls- og sundhedsudvalget nov. 2009.
Kaj Klysner, Knud Olsen

Hvalpens alder 0 til 2 uger	Hvalpens alder 3 til 5 uger	Hvalpens alder 5 til 7 uger
Hvalpens alder 7 til 12 uger	Hvalpens alder 3 til 4 mdr.	Hvalpens alder 4 til 7 mdr.
Hundens alder 7 til 10 mdr.	Hundens alder 10 til 17 mdr.	Hundens alder 17 til 24 mdr.
Hundens alder 6 til 8 aar +		

Hvalpens alder 0 til 2 uger.

I denne periode er det vigtigste for hvalpen at die, sove og holde varmen. Derfor er det bedst at lade hvalpene være ved moderen. **Så opfylder man disse tre krav.**

I denne periode er centralnervesystemet nærmest inaktivt, men hvalpene reagerer på varme, kulde og lugte. Hvalpene regulerer deres temperatur ved at søge varme hos moderen eller søskende, får de det for varmt kravler de lidt væk.

Tæven slikker hvalpene bagi for at stimulere dem til at urinere eller til at komme af med afføringen. Hvalpene åbner øjnene når de er 10 til 14 dage gamle, "men" synet er dårligt de første uger.

Hvad bør man gøre som opdrætter?

Opdrætteren skal sørge for at der er en passende temperatur, der hvor tæven føder.

Der skal være tørt og fri for træk. Tæven og hvalpene skal selvfølgelig være under opsyn, men må ikke forstyrres unødigt i dieperioden. Hvalpene skal have lov til at træne deres evne til at finde føde. Den træning får de ved at de selv skal finde frem til moderens dievorte. Det er vigtigt at hvalpene får lov til at arbejde for føden, det er et naturligt led i deres udvikling. Lad derfor være at hjælpe hvalpen, lad den få en chance. Det er en selvfølge at tæven altid har adgang til frisk vand. Når tæven og hvalpene er veltilpasse er det en fornøjelse. **Nyd det.**

Hvalpens alder 3 til 5 uger.

Når hvalpene er omkring de 3 uger, begynder der for alvor at ske en forandring. Hvis hvalpene var født ude i naturen i en hule eller lignende, ville hvalpene nu for første gang kravle ud af hulen og møde resten af flokken. Nu begynder socialiseringen af hvalpene virkelig for alvor. Det er en periode som også kaldes flokprægnings perioden, Hvalpene lærer nu hvilken art de tilhører. Det er også nu at hvalpene bliver mere og mere nysgerrige og søger kontakt med omverdenen.

På det her tidspunkt begiver hvalpene sig ud på egen hånd, de er lettere nervøse og meget agtpågivende, og reagerer øjeblikkeligt på pludselige høje lyde. De begynder nu også at spise fast føde. Hvalpens lugtesans, syn og hørelse er også blevet mere udviklet, de vifter nu med halen og leger med hinanden. Det er også i den her alder at hvalpene så småt begynder at forlade sovepladsen når de skal besørges. Når hvalpene er hen imod de 5 uger begynder de at blive lidt mere hårdhændet i deres lege, de vil nu også

gerne bære legetøj i munden og ruske det som byttedyr. Hvalpene lærer også at beherske deres bid under leg med andre i kullet.

Hvad bør man gøre som opdrætter?

Da denne periode er domineret af social adfærd bør man som opdrætter være meget opmærksomt på, og sørge for at hvalpene enkeltvis får kontakt med mennesker hver dag. Dette samvær vil give større sikkerhed i omgang med mennesker senere i hvalpens/hundens liv.

Det er **vigtigt**, at man på dette udviklingstrin har hvalpene i menneskehænder flere gange om dagen, og at hvalpene er tæt på mennesker, gerne forskellige venlige, fremmede mennesker, uden at moderen er til stede. Hvalpe der på dette tidspunkt opholder sig alene og går afsides fra flokken, skal have ekstra opmærksomhed, men ikke påtvungen opmærksomhed. Vær alene med hvalpen, lok den til selv at tage kontakt, giv den kærtegn og eventuelt en

godbid, og gentag dette flere gange dagligt. Man bør ikke udsætte hvalpene for høje, voldsomme lyde og pludselige bevægelser.

Man kan med fordel starte en tidlig "lydvaccination" af hvalpene. Når hvalpene er optaget af noget behageligt, for eksempel leg eller de dier, kan man afspille lyd – CD på et meget lavt niveau i baggrunden. Hvalpene og tæven må ikke være påvirket af lydene – det skal blot opfattes som lav baggrundsstøj. I takt med at hvalpene bliver ældre og tilvænnes lydene, kan lydniveauet sættes langsomt op.

På den måde kan man tilvænne hvalpene til lyde og trafikstøj, børnestemmer, skud, og fyrværkeri allerede i hvalpestadiet.

Hvalpens alder 5 til 7 uger.

I de her 3 uger udvikler hvalpene en indbyrdes selvhævdelse. De begynder at arbejde sammen i grupper, og de begynder at finde deres plads i kuldet. Deres lege

bliver efterhånden mere hårdhændede, og de kan være temmelig voldsomme mod hinanden. Men igennem leg og anden social omgang udvikles hvalpene og lærer dominans og underkastelse. **Disse lege er**

meget vigtige, da de blandt andet lærer hvalpene at løse konflikter og undgå unødigt aggressivitet.

I disse uger udøver tæven i stigende grad sin førerrolle, og legen med hvalpene har et mere opdragende sigte. Tæven siger tydeligt fra, når hvalpene ikke må die hende, formentlig ikke kun for at vænne hvalpene af med at die hende. Det er måske snarere en anledning til at lære hvalpene respekt og forbud. Hvalpenes ører og øjne begynder nu at fungere som de skal, og hvalpene begynder at bevæge sig mere sikkert. Hvalpenes ansigts udtryk og ørestilling forandrer sig ligeledes. Hvalpene interesserer sig mere og mere for dufte og ting der bevæger sig, og hvalpenes afhængighed af fast føde stiger.

Hvad bør man gøre som opdrætter?

Den nære menneskelige kontakt er fortsat vital for hvalpens udvikling. Hvalpene bør enkeltvis isoleres fra moderen og søskende nogle minutter hver dag, og alle hvalpene bør have mindst 15 minutters individuel opmærksomhed hver dag, uanset hvor mange der er i kuldet. Hvalpenes sove- og legeafdeling bør være klart afgrænset. Hvalpene skal kunne forlade deres soveområde for at gøre sig rene. **Hvis de ikke selv kan forlade deres soveområde, eller pladsen er for trang, får de ingen mulighed for at træne renlighed. Det kan vanskeliggøre renlighedstræningen senere.**

Hvalpenes mentale udvikling er nu også afhængig af miljøets mangfoldighed. I de her uger er hvalpene meget nysgerrige og bør have mange nye ting at udforske i deres lege område. **Husk** kun fantasien sætter grænser. Der er næsten ikke det, der ikke kan bruges, ting som skramler og bevæger sig er meget

gode, ting de kan gå igennem og gemme sig bag ved er også gode elementer. Man skal naturligvis holde regelmæssigt opsyn med hvalpene når man introducerer noget nyt.

Når hvalpene er hen mod de 7 – 8 uger er det en stor fordel at hvalpene får lov til at træffe forskellige venlige fremmede hunde, således at de kan øve sig på fornuftige overgangsvaner.

De voksne hundes tilrettevisninger kan virke lidt hårdhændede, men er dog med til at bibringe hvalpene nye vigtige erfaringer. Man kan med fordel aktivere hvalpene ved at lade dem søge efter lidt af deres mad (tørfoder) på for eksempel græsplænen. Dette skal dog ikke overdrives.

Det er også en meget god ide, allerede i 5 – 6 ugers alderen at begynde med at sætte en snor eller et lille Halsbånd om hvalpens hals, i starten højst et halvt til et minut, selvfølgelig hele tiden under opsyn, efterhånden kan man så lade hvalpen lege med Halsbåndet på. I 6 -7 ugers alderen kan man så småt begynde at gå små ture med hvalpene, i starten lader man bare hvalpene bestemme retning og fart, således at hvalpene på ingen måde bliver bange eller forskrækkede for at gå med Halsbånd og i line.

Hvalpens alder 7 – 12 uger.

I 7 ugers alderen sker der igen noget som man skal være opmærksom på. Hvalpenes hjerne er nu så udviklet, at egentlig indlæring kan begynde. Oplevelserne bliver til varige erindringsbilleder. De medfødte adfærdsformer er nu i kraftig udvikling og modtagelige for tilpasning. I løbet af disse 5 – 6 uger ville hvalpene i vild tilstand have fået en effektiv tilknytning til flokken. Derfor er det også hensigtsmæssigt at hvalpene skifter hjem i denne periode. Hvalpen vil i denne periode have nemt ved at knytte sig til sin nye ejer/familie "den nye flok". De sociale regler indarbejdes. Hvis hvalpene stadig lever sammen i kullet, er rangordenen ved at være etableret. Er hvalpen kommet til sit nye hjem, er den

ved at vurdere sin placering i den nye gruppe. I disse uger er hvalpene åbne, nysgerrige og initiativrige.

Husk det er vigtigt, at hvalpene får lov til at gøre deres egne erfaringer, uden at blive unødigt forstyrret og uden for megen hjælp.

Den erfaring hvalpene tilegner sig i denne alder, er uhyre vigtig, "den holder stort set hele livet".

Hvad bør man gøre som opdrætter/hvalpe ejer? Det er en meget vigtig periode. Som opdrætter eller ejer af en hvalp skal man være meget opmærksom på at hvalpen får lov til at have mange oplevelser, for i denne periode danner hvalpene sig varige erindringsbilleder af de oplevelser de har. Det vil i praksis sige, at hvalpen husker den sinds-stemning, den følte i en given situation. Den blev eksempelvis glad, forskrækket, angst eller aggressiv.

Vanset om hvalpen er solgt og bor hos den nye ejer, eller hvalpen stadig er hos opdrætteren, skal hvalpen have denne vigtige socialisering og miljøtræning. Hvis man har hvalpe i denne alder, kan det være nødvendigt i en periode at hente hjælp udefra til at socialisere og miljøtræne hvalpene. Tiden man investerer i hvalpene i denne periode, er meget vigtig og "afkastet" er

meget værdifuldt.

Som hundens flokleder har vi stor indflydelse på, hvornår, med hvem og hvordan hvalpen/hunden færdes og omgås. Det er vores ansvar, at hvalpen får lejlighed til at hilse på flest mulige forskellige mennesker: småbørn, børn, unge, voksne og gamle. Hvalpen/hunden skal også i denne alder hilse på andre dyrearter. Miljøtræning omfatter blandt andet også, det at vænnes til at køre i bil, færdes i trafik, være blandt mange mennesker, færdes i haller, på torve, banegårde, på glatte gulve, trapper og alle andre situationer man kan forestille sig hunden vil blive udsat for livet igennem.

Hvalpe der ikke får disse oplevelser, vil med stor sandsynlighed have svært ved at falde til i nye omgivelser og være hæmmet af de manglende oplevelser resten af

deres liv. Disse hunde kan godt se ud som de trives og være frimodige i flokken hos opdrætteren, men når unghunden/hunden adskilles fra flokken og dermed dens "sikkerhed" og bringes i nye og uvante omgivelser, vil den være utryk, mange vil endda være bange. Simple dagligdags situationer som støvsugning, besøg af børnebørn eller en tur i byen vil/kan være en ubehagelig oplevelse for hunden. Hvis hvalpen stadig bor hos opdrætteren, skal hvalpen lære renlighed, at gå i snor, køre i bil, lære at kende sit navn og komme når man kalder. **Kort sagt så skal man sørge for, at usolgte hvalpe ligestilles med hvalpe der er solgt i 8 – 10 ugers alderen.**

Hvalpens alder 3 til 4 måneder.

Mellem 13. Og 16. uge indtræder den såkaldte halve kønsmodning. For nogle individer lidt senere. Produktionen af det mandlige kønshormon testosteron optrappes hos både hanner og tæver.

Forandringerne bevirker lyst til at dominere. Samtidig bliver hvalpen også forskrækket. (Hvis hvalpen bliver forskrækket, bliver den let aggressiv.) Hvalpen forsøger i denne periode at finde sin plads i rangordenen. Er rangordenen ikke på plads, vil hvalpen udfordre de øvrige flokmedlemmer (eller familien).

Hvalpen er stadig afhængig af ejeren. Samtidig med at hvalpen finder sin plads i rangordenen er den meget interesseret i at gøre ejeren tilpas. Hvalpen er også meget interesseret i omgivelserne, men holder sig relativ tæt på ejeren. Hvalpen skifter i denne tid de første tænder, tygger og gnaver en del for at lindre ømme gummer, men også for at undersøge omgivelserne.

Miljøtræningen er forsat en vigtig faktor i hvalpens udvikling.

Hvad bør man gøre som ejer (opdrætter)?

Det er familien, der skal bestemme hvalpens plads i rangordenen. Hvalpe med lav dominans må bibringes selvsikkerhed, og de som selv vil bestemme må lære at indordne sig.

Træning og indlæring bør foregå i meget korte sekvenser, da hvalpens koncentrationstid er relativ kort. Man skal benytte sig af, at hvalpen stadig er meget fokuseret på ejeren og øve indkald, lave øvelser der styrker samarbejdet og bekræfter det positive lederskab. Hvalpen har fortsat brug for at vænne sig til mange forskellige miljøer og situationer. Den sociale træning skal fortsættes og udvikles, i takt med at hvalpen lærer at håndtere de nye situationer.

Hvalpe med for lidt initiativ – forsigtige og underdanige hvalpe – kan man styrke ved at lade dem vinde legen. **Lad hvalpen vinde et stykke legetøj og den beholde det.** Ros den for at tage initiativ til at undersøge nye ting og **ynk den aldrig.** Vær tålmodig og pres den aldrig.

Hvalpe med for meget initiativ – dominante og styrende hvalpe – kan hjælpes tilrette i flokken ved positive lederskabsøvelser. Vær ikke fysisk voldsom over for hvalpen, det vil blot få den til at miste tilliden til ejeren/føreren. Gør det i stedet sjovt at samarbejde, undlad at konfrontere hvalpen og afled i stedet dens opmærksomhed, sørg for at vinde lege med hvalpen/hunden. Kontakt og aktivitet skal ske på ejerens opfordring og ikke hver gang hunden forlanger det. Lav sjove og spændende samarbejdsøvelser.

Hvalpens alder 4 til 7 måneder.

Denne periode er en relativ rolig periode for hvalpen. Den har forholdsvis nemt ved at koncentrere sig og er meget modtagelig for træning. I denne periode interesserer hvalpen sig mere og mere for omgivelserne, og dens aktionsradius udvides. **Rangordenen bør ligge fast nu.**

Hvad bør man gøre som hunde ejer?

I denne periode er det en rigtig god ide at påbegynde træning. Rigtig træning med virkelig indlæring. Når hvalpen er færdigvaccineret kan man med god samvittighed tage sin hvalp, og starte med at gå til DKK's hvalpemotivation, eller anden form for træning. **Husk** al indlæring bør være lystbetonet, da det er den mest behagelige måde at lære på både for hvalpen og ejeren. Hvalpen husker også bedre lystbetonet indlæring og er mere motiveret for selv at løse opgaver. Sværhedsgraden af træning kan langsomt øges. Man starter med lette elementære ting som sit, kom, hente mm. Og man føler at det går godt kan man øve videre med lidt sværere opgaver. Arbejder man med hvalpen systematisk i denne periode får man utroligt meget fornøjelse af sin hund, ikke kun nu hvor den er hvalp, men også senere i hundens liv. Des mere man arbejder med sin hund, des mere glæde får man.

Hundens alder 7 til 10 måneder.

I denne periode indtræder den fysiske køns modning. *For nogle individer noget senere.* Hunden træner igen sine evner til at klatre op af rangstigen. Dominansen får mere tyngde og kraft.

Tæven kommer i løbetid og den gennemgår i den forbindelse en hel del adfærdsfærdsforandringer. Tæven kan være meget følsom. Hun kan ligeledes være ukoncentreret og glemsom. Hanhunden gennemgår også hormonforandringer og begynder at lette ben. Territorialbevidstheden bliver mere udtalt. Hunden kan i denne periode fra tid

til anden, være uvenlig og ødelægge ting i hjemmet.

Hunde der ikke kender deres plads i rangordenen, kan volde problemer i denne periode.

Hvad bør man gøre som ejer?

På grund af unghundens fysiske kønsmodning og ustabilitet i denne periode kan almindelig træning være problematisk. Man bør ikke kaste sig ud i nye krævende indlæringer eller stresser hunden unødigt. Derfor er det i denne periode hensigtsmæssigt at fortsætte med aktiviteter, der på en positiv måde styrker forholdet mellem hunden og ejeren.

Man kan med fordel fortsætte hvalpemotivation med DKK's ung hunde program, hvor motivationen fortsætter. I dette program lærer man nye sjove øvelser med hunden, blandt andet balance og kropskontrol-øvelser, spor og søgeøvelser mm. Det er ikke helt usædvanligt at unghunde i kønsmodningsfasen både kan finde på at bide ting i stykker og glemme at være renlige.

Hvis man allerede har skabt et godt grundlag for samarbejde og lederskab, vil tiden ikke forekomme så vanskelig, ellers skal man blot glæde sig over at denne periode ikke varer evigt. **Husk tryghed er vigtigt.**

Hundens alder 10 til 17 måneder.

Hunden er nu igen inde i en rolig og stabil periode og handler nu mere rationelt. Knoglerne og muskulaturen er endnu ikke færdig udviklet. Nogle tæver kommer allerede her i deres anden løbetid. I disse måneder er hunden meget modtagelig for ny indlæring og det er med at udnytte denne periode med god træning.

Hvad bør man gøre som ejer?

Nu da hunden atter er inde i en stabil periode og kan koncentrere sig i længere tid ad gangen, så er man inde i en særdeles god indlæringsperiode. Det er med at udnytte denne periode til gavn for både hund og ejer.

Når hunden er fyldt 10 måneder kan den blive mentalbeskrevet i Dansk Kennel Klub. Resultaterne samles i en profil, der kan sammenholdes med racens **ønskeprofil**. Dermed har man et arbejdsredskab med oplysninger til sit avlsarbejde, sammen med oplysninger fra indeks og andre kilder. Det er vigtigt med viden, hvis man påtænker at bruge hunden i avlen.

Hundens alder 17 til 24 måneder.

I denne periode udvikles hundens psykiske modenhed markant, og dominansen bliver mere udpræget, Territoriebevidstheden udvikles ligeledes kraftigt. Motivation og træning bør fortsættes.

Hvad bør man gøre som ejer?

Dominante hunde der ikke har fundet deres plads i flokken, (**deres plads i rangordenen**), kan give ejeren alvorlige problemer i denne periode. **Det er uhyre vigtigt, at man får styr på rangordenen.** Kan man ikke selv løse problemet så søg hjælp, det er vigtigt at problemet løses hurtigt, og det kan gøres på flere måder. For eksempel: lad være at gå hen og klappe hunden, lad hunden komme til jer, og bestem så hvornår man holder op. I må ikke lade hunden bestemme, det er **altid** jer som fører der bestemmer "**husk det**".

Flertallet af hunde volder ingen nævneværdige problemer i denne periode. Hvis de er faldet godt til i deres miljø, er blevet beskæftiget på en fornuftig måde og er godt tilpasset deres plads i flokken, så plejer de ikke at blive meget påvirket af en eventuel hormonbetinget ustabilitet. Bliv ved med at arbejde med hunden, sørg for at den får nye udfordringer.

Hundens alder 2 år til 6 – 8 år.

Omkring 3 års alderen er de fleste hunde ved at være udviklet fysisk. Psykisk er de fleste hunde også færdigudviklet omkring tre års alderen. Hundene er nu parate til at modtage store udfordringer. De fleste hunde har behov for ikke kun fysisk men også mentale udfordringer. Det har stor betydning for deres velvære og er med til at styrke sammenholdet i flokken.

Hvad bør man gøre som ejer?

Har man gjort sit forarbejde godt, er disse år en dejlig stabil periode, hvor træning og samarbejde med hunden kan nå imponerende højder, og der er ingen grænser for de glæder man får.

Konflikter er blevet løst, og hverdagen har fået en rolig rytme.

Men husk hunden skal fortsat stimuleres mentalt og have tryghed og lederskab fra menneskeflokkens/flokkføreren.